

Jak zařídit přežití obchodů na malých vesnicích? Experti přicházejí s konkrétními návrhy

Praha 19. 5. 2023

Respektování individuálních potřeb zákazníků, angažovanost místních samospráv či zavedení dalších služeb. To je jen zlomek návrhů řešení úbytku obchodů v malých obcích, se kterým přicházejí autoři výzkumného projektu, jehož cílem je zmapovat situaci vesnických obchodů s potravinami, či se smíšeným zbožím. Výzkumníci zjišťují také ekonomické a společenské dopady rušení obchodů i to, jak se této skutečnosti přizpůsobují obyvatelé venkova. Jedním z výstupů bude také doporučení pro veřejnou správu či obchodní sítě, jak optimalizovat zásobování venkova potravinami a zbožím denní potřeby. Výzkum probíhá od roku 2021, skončí příští rok a finančně jej podpořila Technologická agentura ČR (TA ČR) v rámci Programu ÉTA.

Projekt se zabývá se situací obchodů v obcích do 3000 obyvatel, přičemž autoři kladou důraz především na obce do 500 a 1000 obyvatel. Výzkumníci mají ambici navrhnout způsoby řešení situace obchodů na venkově na základě zjištěných dat, s ohledem na reálné dopady absence obchodu v různých typech sídel. Výsledkem bude metodika stanovující objektivní přístup k podpoře obchodů na venkově na základě populační velikosti, polohy v sídelní struktuře, dopravní obslužnosti a dalších specifických vlivů, která bude řešit i formu a účel financování na úrovni státu, krajů a obcí.

Dalším výstupem pak bude výzkumná zpráva obsahující všechna fakta zjištěná v jednotlivých fázích řešení projektu jako výsledky šetření provozovatelů obchodů, výsledky šetření obyvatel, závěry z případových studií a další. Aplikačními garanty projektu jsou Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Pardubický kraj, Sdružení místních samospráv ČR, obec Vysočina a Asociace českého tradičního obchodu (AČTO). Mediálním partnerem projektu se stal časopis Zboží&Prodej a kongres Samoška. Výzkum provádí společnost GaREP, spol. s. r.o.

Úbytek obchodů dopadá na důchodce

„Projekt reaguje na aktuální trendy rozvoje venkova. Například na individuální automobilovou dopravu, která způsobuje změny nákupního chování směrem k většímu využívání nákupních center. Velké obchody řetězců se rozšiřují i do menších měst a znamenají často problém pro udržitelnost malých obchodů na vesnicích. To se ale může stát potíží například pro seniory nebo osoby na mateřské a rodičovské dovolené,“ uvedl Petr Konvalinka, předseda Technologické agentury ČR (TA ČR), která projekt podpořila v Programu ÉTA.

Mgr. Veronika Dostálová

tisková mluvčí TA ČR

T: 721 588 025, E: veronika.dostalova@tacr.cz

V příměstských oblastech je úbytek služeb kompenzován vyšší intenzitou veřejné dopravy, v odlehlejších územích může být ale veřejná doprava pro denní dojíždku za základními službami nedostatečná. Neexistence základních služeb se projevuje snížením atraktivity obcí a hrozbou jejich vylidňování. Zhoršují se i podmínky pro soběstačnost seniorů, čímž narůstá zátěž systému sociálních služeb. Zvyšování dopravní zátěže při nákupech v obchodních centrech zase vytváří tlak na životní prostředí. Rušení obchodů v malých obcích má dopady i na lokální ekonomiku.

Obchody musí nabízet další služby

Projekt se zaměřuje na zkoumání dostupnosti zásobování základními potravinami a chce přispět ke zvýšení rovnosti podmínek v přístupu k základním životním potřebám. *„Zmíněné problémy veřejná správa vnímá a snaží se podpořit udržení obchodů v malých obcích. Podpora na různých úrovních je ale nesystematická a často se řeší problémy, až když nastanou,“* uvedl Zdeněk Šilhan z GaREP.

Projekt se proto dotýká efektivnosti veřejných politik, konkrétně podpory rozvoje venkova a udržení služeb na venkově. *„V této souvislosti je důležité i v nejmenších obcích usilovat o aktivní podnikatelský přístup, vstřícnost vůči zákazníkům včetně flexibility vůči různým skupinám zákazníků, zavádění inovací, přizpůsobení nabídky zboží a poskytování dalších služeb. Důležité je nerezignovat pouze na zajištění základních potravin pro méně mobilní občany,“* upozornil Zdeněk Šilhan.

Některá konkrétní řešení známe už dnes

I když bude projekt ukončen až příští rok, už teď jsou známá nějaká konkrétní řešení. Prozatím výzkumníci již zjistili některé obecně platné skutečnosti. Například to, že pokud v obchodě nakupuje většina obyvatel vesnice, včetně větších nákupů, je možné jej udržet i v poměrně malé obci. Pomáhá i cestovní ruch, chataři, letní či zimní turistická sezóna, také větší vzdálenost obcí od měst se supermarkety nebo přítomnost většího zaměstnavatele v obci. Pro udržení obchodů na venkově je klíčové i angažovanost místní samosprávy v udržení obchodu, například formou dotací, sníženého nájmu, případně nakupování v obchodě zboží pro obecní akce a podobně.

Klíčoví jsou i prodavači/prodavačky, kteří/které dokážou objednat zboží zákazníkům na míru. Na udržitelnost obchodu má vliv, pokud je prodavač/prodavačka místní a je buď v důchodu, nebo má ještě jiné zaměstnání, například provozuje hospodu. Provozní náklady značně snižuje i to, pokud provozovatel obchodu vlastní budovu, kde obchod je, případně pokud prostory pronajímá obec za symbolický nájem.

Jedním z prvních výstupů projektu byl také workshop, který proběhl v Praze (včetně možnosti on-line připojení). Zde se objevila řada námětů k rozvinutí a ověření při dalším řešení projektu. *„Na malých obcích může pro udržení obchodu hrát velkou roli zaměstnanost. Vytvoření podmínek pro*

Mgr. Veronika Dostálová

tisková mluvčí TA ČR

T: 721 588 025, E: veronika.dostalova@tacr.cz

podnikání tak nepřímo podpoří i obchod,“ uvedl Tomáš Dubský, starosta obce Vysočina. Významnou roli hraje i to, kolik obec přitáhne návštěvníků. Negativně paradoxně mohou působit pojezdny prodejny s uzeninami či zeleninou, které často prodávají přímo před místním obchodem a odeberou mu zákazníky. „Velkou roli v atraktivitě obchodu hraje vzhled prodejny, nabízený sortiment a jeho čerstvost,“ zdůraznil na workshopu Pavel Březina, předseda představenstva Asociace českého tradičního obchodu. Položil i otázku, zda v nejmenších obcích není ekonomičtější zajistit zásobování jiným způsobem než udržováním kamenné prodejny, například zavezením seniorů do obchodu v jiné obci.

Výzkum venkovských obchodů s potravinami otevírá i další příbuzná témata. Výzvou pro český venkov je totiž i podpora místních zemědělců a producentů potravin. Zatímco řetězce a paradoxně často i venkovské obchody odebírají potraviny z velkoskladů, které zásobují velcí zemědělsí producenti, pro malé zemědělce je to ničující politika. Malé obchody na vesnicích přitom mají výborně předpoklady pro to jim pomoci a rozvinout kratší dodavatelské řetězce.

Kontakt:

GaREP, spol. s r.o.

Ing. Zdeněk Šilhan, Ph.D.

Tel.: 728304382

E-mail: z.silhan@gmail.com

Mgr. Veronika Dostálová

tisková mluvčí TA ČR

T: 721 588 025, E: veronika.dostalova@tacr.cz